

Incipit tractatus

doctoris solatorij magistri Johannis de
gerfonno Cancellarij parisiens. de directio
ne seu rectitudine cordis.

Confitebor tibi in directione
cordis. Pollicet h psalmista
personam in se gerens anime cu/
iulibet fidelis deuote loque/
tis deo et confidentis in eo. Al
potius hebraico more. futurum indicari po/
nif hic operatiui loco. quasi vox sit non pmittit/
tis sed operantis. atque orantis cum dicit. Confite/
bor tibi in directione cordis. Proclamar i
eodem spiritu rapto in anagogicos excessus qui
psallendo ait. quasi bonum israel deus his qui recto sunt
corde. Felix plane cor directum et rectum in domino
Sed in directione et rectificatione crebrius
heu fallimur putantes nos rectum cor habere cum
varie distortum est. quod iusticiam nostram volentes
statuere iusticie dei non sumus subiecti. Pro
pterea diligenter attende tu meditans que ad
modum deo confiteberis in directione cordis.
Aide quod sequitur. In eo quod didici iudicia iu/
sticie tue. Dixit vero si quis gloriari audeat
se didicisse iudicia iusticie dei que sunt vtiq;
abyssus multa. que incoprehensibilia que et ter/
ribilia sunt super filios hominum. Sed profecto satis
est cordi saltim fido et simplici non curiosa per/
scrutatione sed humili deuotione confiteri do/
cum propheta dicendo. Iustus es domine et rectum iu/
diciu tuum. Item iudicia domini vera iustifica/
ta in semetipso. Et rursus iusticie domini recte
lenificantes corda.

Consideratio. I.

Fundamentum igitur directionis cor/
dis est meditatio rectitudinis divi/
ne iusticie que est perpetua et constantis vo/
luntas reddens unicuique quod suum est. Dinc enim
psurgit ordo. Qui est parium dispariumq; re/
rum sua unicuique tribuens dispositio. Dinc
sequenter oritur pax. que nihil aliud est quam ordis
tranquillitas propterea bene enunciatum est. quod
opus iusticie est pax. et quod iusticia et pax oscu/
late sunt.

Consideratio. II.

Est autem gratissimum hanc per singu/
las res meditari iusticiam. ordinem. et
pacem. sed transeat meditatio cor/
dis ut dirigatur ad participatam iusticiam
que describitur habitus vel quasi habitus

per quem inclinatur cor habentis ipsum/
reddere unicuique quod suum est Quam iu/
sticiam diuiserunt philosophantes in com/
mutatiuam et distributiuaam. Quis non de/
fuerint qui iusticiam dixerint omnem vir/
tute. Recte proorsus. si de legali iusticia sub
generalitate locuti sunt. que quidem ratio est red/
dere unicuique quod suum est. Continet itaque sub
habitu virtutis omnis tam prudentia que est res/
cra ratio agibilium quam temperantia que est modera/
trix passionum concupiscibilium quam fortitudo que
est mediatrix inter audaciam et timorem quam iu/
sticia putatur particularis virtus respiciens comu/
tationes in peccatis et distributiones pro meri/
tis quatinus recte fiant.

Considera. III

Differet festum fieri primo de directio
ne cordis in hac particulari et dupli/
ci iusticia cui solet aduersari quasi
duplex pestis letifera. Contraria itaque com/
mutatiue tractus usurarius que ad tempo/
ralia et simoniacus que ad spiritualia. Porro iu/
sticia distributiua vulnerat et inficit pro/
motio remuneratioque male meritoz in rep/
ecclesiastica et spirituali. Sed videamus in primis
velut in radice vel fonte quid cordis sit re/
ctitudo. seu directio.

Consideratio. IIII

Directio cordis attenditur penes
conformitatem ad rectitudinem pri/
me et vniuersal regule quam esse con/
stat inobliquabilem nec a rectitudine proorsus
flexibilem que admodum tortuosa res/
diguntur et rectificantur ad normam recta
per applicationem. Et quoniam natura ro/
ta dirigitur in suis motionibus et actionibus
ad hoc agente infallibili et inobliquabili.
naturam omnem directam et rectam (ut ta/
lis est) fore necesse est. Et hoc est corollari/
um seu porissima pulcherrimum. Propterea
concluditur a sapiente et apud boenium a
phiam. que sapientia attingit a fine usque ad finem
fortiter et disponit omnia suaviter.

Consideratio. V.

Hanc vero directionem nature vo/
cauerunt aliqui philosophorum circ/
culum intelligibilem primi boni
ad creaturam et rursus creature ad suum prin/
cipium. Et hec meditatio non est discors
a nostra si consideretur huiusmodi recursus

De directione seu

seu reuersio qui vel que fit tāq̄ reflectatur radius rectus vel perpendicularis in seip̄so de deorsum in sursum/ vnde prouenit for- tificatio mirabilis in natura/ quod in spe- culis probatur per exemplum.

Consideratio. VI.

Hanc igitur nature directionem et re- uersionem ad suum principium si in obliquabiliter/ haberet huma- na voluntas pro statu presenti. eam quip- pe in gloria habebit sed in inferno ab hac rectitudine tota deficiet. Hunc autem duz in via sumus dirigitur aliquando / sed fre- quentius deorquetur per peccatum ab hac directione/ redditurq̄ tortuosa. ita vt non sit cum deo suo rectum vel directum cor ei⁹. Sicut in plurib⁹ sacre scripture locis ver- ba huiusmodi sonant.

Considera. VII.

Herunt qui dicerent hanc rectitu- dinem cordis ad deum esse/ vt vel- let homo quicquid vellet deus/ et nō aliud vel aliter. Alijs visum est q̄ voluntas dei non obligat voluntatē creatā ad imita- tionē sui et conformitatem/ et p̄consequens nec ad suā rectitudinē/ nisi primo sit cog- nita dei voluntas ip̄a. Et deniq̄ q̄ ad eius imi- tatio obliget sub p̄cepto affirmatiuo v̄ ne- gatio. Quod aliqui sic explicāt vt cor homi- nis teneatur velle illud quod scit quod de⁹ vult ip̄m velle/ et hoc non solū cōsultiuē vel permissiuē/ sed p̄ceptiuē vt dictū est. Res- ducitur ergo fm istos tota cordis rectitudo ad rectitudinem impletionis diuinorū p̄ceptorū/ que sunt iudicia seu dictamēna diuine iusticie.

Consideratio VIII

Herunt quoq̄ quibus hoc nō sa- tis dictum ample videbat. Distin- xerunt igitur triplicem in homine voluntates/ accepto large vocabulo/ fm tri- plicem in homine cognitionem. Est enim voluntas seu appetit⁹ sensualis/ q̄ potest ali- qualiter ideo dici voluntas qua aptus nat⁹ est obedire ratioi/ iuxta arestotilis verbum conformiter ad illud dictū de cayn. Sub- ter te erit appetitus tuus/ et tu dominaberis illius. Non sic autē est in appetitu sensua- li brutorum/ que non habent rationem di-

rectricem sibi adiunctam/ p̄pterea passiōes sensitive non eis imputantur nec dicuntur turpes. Ut superbia in equo. ferocitas in leone. timiditas in lepore/ astutia in vulpe et sic de alijs similibus. Est et alia voluntas vel eadem sed aliter considerata que conse- quitur cognitionē rationis inferioris quā appellant sancti velut mulierem respectu portionis superioris quā virū dicūt. Hec re- spicit leges temporales et cōclusiones que colliguntur ex sensibus. Sed portio rōis que superior dicitur conformatur ad leges eternas. fm has dicitur proprie voluntas rationis.

Consideratio. IX.

Dicunt consequenter p̄dicti q̄ volū- tas cōsequens iudicium rationis superioris et directionem eius de- bet semper/ ita esse conformis diuine volū- tati q̄ nuq̄ in aliq̄ sibi remurmuret. nec de damnatione hominum/ nec de p̄missio- ne peccatorum/ nec de gratie subtractione. Immo nec de sua futura damnatione/ si il- lam deus disposuerit iusto suo iudicio/ ven- turam/ sed dicat humili corde sine murmu- re/ id quod apud damnatos et per eos dici non potest. Justus es domine/ et rectum iu- dicium tuum/ cum ceteris similibus. Non q̄ homo simpliciter et absolute debeat aut possit de lege ordinata consentire in dāna- tionem suam/ sicut nec in peccatum vel de- sperationem. Sed hec ita sub conditōe p̄ponuntur. Quamuis nō expedit apud multos tales interrogationes particulares sibi formare/ vel in eis deliberando diu sta- re. Hoc tamen potest fieri vt fm iudicium rationis superioris nolit in aliquo remur- murare diuinis dispositionibus/ quod fas- cilius est q̄ positiuē ea laudare et approbā- do in ratione eis gaudere.

Consideratio. X

Dico quo ad voluntatem aliā du- plicem/ quo consequitur iudiciū rationis inferioris et sensualitatis potest fieri q̄ bonus filius (sic loquitur au- gustinus) velit patrem suum viuere/ quez deus vult mori/ propter quendam nature tractum et colligationem ad ea que tempo- ralia sunt. Oportet nihilominus hanc du- plicem voluntatem si debet carere vitio/ se- resoluere tandem in eam que sequitur ut

Consideratio. XI.

Herunt qui dixerunt hanc directionem ad deum esse/ vt vel- let homo quicquid vellet deus/ et nō aliud vel aliter. Alijs visum est q̄ voluntas dei non obligat voluntatē creatā ad imita- tionē sui et conformitatem/ et p̄consequens nec ad suā rectitudinē/ nisi primo sit cog- nita dei voluntas ip̄a. Et deniq̄ q̄ ad eius imi- tatio obliget sub p̄cepto affirmatiuo v̄ ne- gatio. Quod aliqui sic explicāt vt cor homi- nis teneatur velle illud quod scit quod de⁹ vult ip̄m velle/ et hoc non solū cōsultiuē vel permissiuē/ sed p̄ceptiuē vt dictū est. Res- ducitur ergo fm istos tota cordis rectitudo ad rectitudinem impletionis diuinorū p̄ceptorū/ que sunt iudicia seu dictamēna diuine iusticie.

Consideratio. XII.

Herunt qui dixerunt hanc directionem ad deum esse/ vt vel- let homo quicquid vellet deus/ et nō aliud vel aliter. Alijs visum est q̄ voluntas dei non obligat voluntatē creatā ad imita- tionē sui et conformitatem/ et p̄consequens nec ad suā rectitudinē/ nisi primo sit cog- nita dei voluntas ip̄a. Et deniq̄ q̄ ad eius imi- tatio obliget sub p̄cepto affirmatiuo v̄ ne- gatio. Quod aliqui sic explicāt vt cor homi- nis teneatur velle illud quod scit quod de⁹ vult ip̄m velle/ et hoc non solū cōsultiuē vel permissiuē/ sed p̄ceptiuē vt dictū est. Res- ducitur ergo fm istos tota cordis rectitudo ad rectitudinem impletionis diuinorū p̄ceptorū/ que sunt iudicia seu dictamēna diuine iusticie.

Consideratio. XIII.

Herunt quoq̄ quibus hoc nō satis dictum ample videbat. Distin- xerunt igitur triplicem in homine voluntates/ accepto large vocabulo/ fm tri- plicem in homine cognitionem. Est enim voluntas seu appetit⁹ sensualis/ q̄ potest ali- qualiter ideo dici voluntas qua aptus nat⁹ est obedire ratioi/ iuxta arestotilis verbum conformiter ad illud dictū de cayn. Sub- ter te erit appetitus tuus/ et tu dominaberis illius. Non sic autē est in appetitu sensua- li brutorum/ que non habent rationem di-

Consideratio. XIV.

dicium rationis.

Consideratio. XI.

Ad plus addamus. Quia natura delectatur in medijs / et tristatur in extremis. colligitur ratio speculatiua canticorum et psalmodum / qui quando collaudant rectos corde / et ad leticiam et collaudationem prouocant / ut tibi. *Letamini in domino et exultate iusti. Et gloria mini omnes recti corde. Et iterum. Luge oria est iusto et rectis corde leticia. Cōiungitur autem iusticie et rectitudo cordis ratione predicta. Quoniam iusticia medium tenet / et consistit in quadam rectitudine scdm quam debet rectificari cor atq; dirigi*

Considera. XII

Atendendum est nihilominus qd rectitudo voluntatis humane pro statu vie non stat in indiuisibili / sicut rectitudo voluntatis dei. Et sic stoici ponere uoluerunt dicentes equalia esse peccata / quoniam eque deuiat vnum a rectitudine sicut alterum. *Exemplum de linea pazzota vel obliqua. Stat igitur et moderatio iusticie per diuinam misericordiam que super exaltat iudicium / qd rectitudo voluntatis humane latitudinem aliquam cōpatiatur / infra quam voluntas stans / dicitur semper recta / q̄uis ad centrum indiuisibile iuxta modum loquedi predictorum / nō pertingat.*

Consideratio. XIII

Rursus infra latitudinem hanc peccauerunt aliqua peccata uentralia / dicentes ea non esse contra rectitudinem diuinorum preceptorum / que sunt di iusticie seu iudicia participata / sicut nec esse dicuntur contra caritatem. Quia non extinguunt eam. Sunt tamen peccata uentralia quedam obliquitates / a medijs per que facilius et rectius tenditur ad finem. Non autem tollunt rectitudines finis. Et si non perimunt illam / p̄pediunt tamen plurimum. super qua re loquitur tractatus alter de uita spirituali docens q̄tuz et quousq; uota et p̄cepta ordinum seu religionum obligent et se extendant.

Considera. XIII.

Descendamus cōsequenter ad particulares casus aliquos quoniam sermones pticulares in moralibus / dicente arestotile et teste experientia / magis p̄sunt aut erudiunt / quē ad modum videre est in p̄ceptis medicine / neq; tamē optetē ptare de singulis pticularibus. quoniam infinita sunt et id nec differere necesse. Sed in primis sicut directio cordis tendit et terminatur in deū sic et ab eodē habet ortum et.

Aide cōsequenter in tractatu de oratione et eius valore partetertia.

Considera. xv.

Tenuit nos ecce plus sperato uerbum de directioe cordis in orōne cū annectis. Ad quoz elucidationem ampliore p̄ficiat tractat de meditatioe cordis / et alius de ipius stabilitione. ueniam p̄sequenter ad alias pticulares actiones. Et in p̄mis uideam q̄lis eē debeat cordis directio in adoratione imaginū / qm̄ abusus uidet eē multus ap̄d laicos et seculares / imo et nōnūq; apud litteratos et religiosos / qui vnā imaginē citi adorāt q̄ alia. Et h̄ solū q̄ uel uenustior / aut pulchrior / aut ornatioz. *Unde loquitur ad illā uelut si intelligat. Directio finalis cōsulēda et sepius inculecāda atq; p̄dicāda talibus in his et in pluribus alijs / e q̄ hēant intentionē generalē faciēdi in huiusmodi adoratioib; / illud qd̄ intēdit face re ecclesia / quodq; plati doctores et sancti patres h̄mōi instituentes et tolerātes facere intenderunt / nec figant directionem sui cordis uel intentionem ad aliquod particulare / quin semper habeāt cordis promptitudinem ad faciendum ea in his solum que ecclesia et superiores nostri ac priores fieri tradiderunt atq; docuerunt.*

Consi XVI

Transeamus quoq; statim iuxta ad alios cultus sanctorum / qui plurimum superstitiones habere uidentur / ita qd̄ nouena fiant / et nō septimana / vel quinquena. Quod offeratur tale munus / vel tale. Sic gallus pro pueris / gallina pro puellis beato Christofero vel Johanni baptiste quod ad sanctum Dupertum pro morsu canis rabidi fiant inueniuntur pticulares obseruantie que nullam uidentur habere rationem institutionis. Et ita talis ritus transit in superstitionem que nihil aliud ē

tionones fidelium circa hmoi in finem bonu dirigedo. **B**atet h de festo purificatiois qd ideo candelaria vulgo dr. qz portant can/ dele ardentis illa die in honore purissime z lucidissime virginis **M**arie / q pzi por/ tari apud getiles osucuerat in veneratioez cuiusda dec/ r in lustratione vrbis romane **S**ic solenitas pmediei mēf sexti / q quon/ da in honore octauiani augusti fiebat / cef/ sit in ecclia in honore receptionis cathena rii pncipis aploz. **S**ecundu p simile osi/ derationē apud pncipes christianos possz bodie tolerari celebratio natalis sui. imoyt merito: ie pagi / dirigedo videlicet intentō nē suā ad spūalem natiuitatē regeneratiois sue p sacz baptisma / glificates deū q grām baptisimi otulit. **S**ic etiā encenia q dant pmo die ianuarij tolerabilif fierēt / si dirige rēt intērio ad illud enceniū glifosum z p cō sum / qd xpūs iēsus de / z dñs nr nobis do/ nauit in sui bñdici nois ipositōe. qd vti/ qz nomē est iēsus / salutē iportās / atqz i sui p cōfosi sanguinis effusione / quā in circūci/ sione inchoauit / sed ruc osummauit. qñ in ara crucis cū latrone / z clamore valido ses ipsm totū p nra salute deo patri in sacrifici um obtulit / z exaudit / est p sua reuerentia. **S**ic fit intentionē rectificādo multa erūt religiosa / que alias forent supstitiosa.

Considera. xxii.

Frueniet studiosus doct / z pi / ani mus in talibz obseruationibz q de senon sunt male / qsdā rōnes vel di rectioes cordis / q faciūt obfuarōes hmoi nedū licitas sed etiā meritorias. **E**t sic nō est necē in obseruationibz p eccliam datis qz simplices z laici cogscunt taliū rōnes / q in aliqbz vix pñt aliē reddi / qz q sic placue rit legislatori / vel eccliafice consuetudini. **S**ic multo magis in pposito dicendū est / qz sufficiāt leues pecture / si dicat nouena / ria potius qz duodenaria / ad honorem no uē vicz ordinū angeloz. **E**t qz fiat pegrina tio ad istā eccliam magis qz ad illā / ob / ma / iore deuotionē fidelū. **E**t qz deus vult i va rijs locis / z diuersis scis / varie z diuersimo de venerari. stāte tñ in his sp vere fidei soli ditate z integritate. **S**z z qz pulli / vel panis vel vinū / vel equi / vel imagines certe / vel aliq silia certis ritibz offerant / totū cedit in bonozē dei z sanctorz / z ad sustentationem

eccliaficioz ministroz / dūmodo in his et in alijs nō addat positue z piculariter cer ta intentō praua / z omnino otraria diuine religioni. **C**onsulendū est igit vrlent in di rectione z intentione generali / faciēdi idēz qd placitū sit deo / nec in talibz nimis mul tum se subtilizent.

Considera. xxiii.

Rarus ad elucidationē pmissoz / amplioz addendū est / qz nō passz qratat tentari deus per inuocatio nem sanctorz suoz / vel oblationes eis fa ctas. qsi debeat semp statim facere miracu lose illud qd petit / psertim qñ est tñmodo bonū tpale adipiscendū. vicz qñ est p acq / rendo aliquo cōmodo / vel p euitādo incō / modo / sic solent facere plurimi q p qlibet re qstumlibet pphana z modica / querūt a deo z sanctis eius opationē supnaturalem. **Q**uis oppositū illi / qd ipsi petūt cadat fre / quētius ad salutē ipoz spūales / sicut est in / firmitas / vel aliq in bonis tpalibz aduersi / tas. **E**st eni inuocādu deus maxime p eterna salute animaz / z p medijs ad illam p arma iusticie a dextris z a sinistris / p diui tias / p paupertatem / per bonam famā z infā miā / que admodū supmus noster medicus magister z rector nobis vrile esse nouerit. **I**taqz sicut dici solet / a magno magna pe / tenda sunt z speranda / atqz aliquid soliduz seu permanens / ne forte videatur deus coli solum vel amari propter questum tem poralium que vilia sunt et illico vtiqz perit / tura.

Considera. xxiiii.

Qntingit autem deum tentari du pliciter / vno modo sine necessita / te / vel absqz magna vtilitate. q ten tatio dicitur curiositas. **A**lio modo quan do dimittitur auxilium humanum / quale posset haberi / videlicet dum fiat illd quod naturaliter vel humanitus fieri potest. **E**t hoc vocamus facere quod in se est. **A**d pri mum spectat / cum homo vult per aliquas oōnes vel ieiunia acquirere scientiā aliqz occultozum / vel eozuz que non sunt sibi vl statui suo competentia / vel vt habeat gra tias aliquas gratis datas / que nō sunt vti les ipi petēti / sz magis iutiles forte z noxie vt qz bō speret dicēdo hanc vel illā orōnem

De directione cordis

q̄ non incurret tunc infirmitates/vel q̄ sic habebit diuitias/vel prosperabit in mercaturis/vel etiam in spiritualibus/ exemplificādo q̄ videlicet videbit ante mortē oculis corp̄alibus beatissimam virginem aut aliquem sanctozum/vel aliquam sanctaz/ et ita dereliquis. Que omnia frivola sunt. nec habent quicq̄s roboris aut fundamenti.

Considera. xxv.

Diro aliquibus nihilominus licitum est expectare aliqua quasi per miraculū cum recurſu ad deum et sanctos eius/qualia sic expectare sine cooperatione propria alias nequaq̄ foret licitum siue laudabile. Et hoc in multis casibus est consideratione dignissimum. Unde si simplices homines non haberent predicatores et instructores super credendis et agendis ad salutem pertinentib⁹/ possunt rationabiliter instructionem sui postulare a domino deo per miraculum. utpote per infusionem diuinitus/preter nature operationē illuminari. Quia ubi deest naturale et humanum subsidium. potest immo et debet spirituale et supernaturale rationabiliter expectari et expectari/ cum gratia non desiciat et utiq̄ minus/ q̄ natura/ in necessarijs. Provenit inde fortassis q̄ multi rurales et idiote sepe citius operantur suam salutem/ sine offendiculis erroris/ et absq̄ deviatione p̄ceptoz diuinoz/ et ecclesiasticorum/ p̄pter firmam deuotā et humilem spez quam in diuino habet auxilio repositā. q̄ clericis et litteratis et alijs. quotidianis exercitijs lectionib⁹/ et sermonum auditionib⁹/ qui plerumq̄ facilius errore et deuio picitantur. Sic etiam sepius a deo miraculose ab ecclesijs et congregationibus pastoris solatio orbatis/ petiti sunt/ et adhuc licite peti possunt idonei boni et viles pastores et p̄lati. Sicut legitur de sancto nicolao et pluribus alijs.

Conside. xxvi.

Habet p̄nter ad hanc considerationē/ religiosi et solitarij q̄ deseruerūt mundū et ea q̄ in eo sunt q̄ ad curā administrationis/ cām magnā recurrēdi ad deum in suis orōnib⁹ cū expectatione diuini auxiliij/ sine sollicitudine alterius cure q̄rendi vel vrēdi auxilio alio tpali/ in faciēdo illud

q̄d in se ē. Nā orādo et bñ viuēdo faciūt totū q̄d in se est. Sec⁹ eēt in hñtib⁹ administrationē atq̄ curā/ siue in p̄sidedo vt reges et iudices/ siue in corripēdo et docēdo vt p̄lati et doctores/ q̄les vis scire p̄nt sine maḡ sollicitudine et trepidatione an. fecerint vel faciāt quod in se est

Conside. xxvii.

Nihilomin⁹ dat p̄ regula q̄ in orōe sua p̄sideret homo si faciat vel fecerit p̄babili p̄iectura q̄d in se ē. et q̄d spectat p̄ tūc ad se vel suū officij iuxta naturālē p̄cedēdi modū. Nō enī req̄rit euidētia Et si sic. tūc ferat audacter/ et sine scrupulo deū tētandi. totā cordis sui directōez i deū/ expectādo suū diuinit⁹ auxiliū. Quasi dicat cū iosaphat rege. cū igremus q̄d asgere debeam⁹. supple vltra ea q̄ egim⁹ aut fecim⁹/ si solū hēmus residui/ vt oculos nostros ad te dirigamus.

Conside. xxviii.

Ulet insup hec doctrina ap̄d quēlibet optantē bonū alicui/ cui tñ via nature succurrere n̄ p̄t/ vel p̄t distātiā locale/ vel insufficiētiā suā quacūq̄ alia vt toto corde dirigat ad deū et sc̄tos ei⁹ orō sua/ dicēdo dñe de⁹ me⁹ apud te est oē desideriū meū/ p̄ salute hui⁹ vel illi⁹ p̄sone. Et nihil aliōd mibi suppedit/ q̄ vt tuū implore pro ea auxiliū/ putet et ip̄loro. et toto corde affecto/ q̄ten⁹ tu p̄ temēp̄m/ aut certe p̄ angelos tuos sc̄tos/ vel saltē p̄ hoīes alios/ ad hmagis q̄ ego idoneos agere digneris circa talē vel talē p̄sonā/ q̄ sue salutis sūt. q̄ ego neq̄q̄ sufficō iplere docēdo/ monēdo/ hortādo/ corripēdo. Et aut alias p̄nt vncio ei⁹/ q̄ docet de oīb⁹/ inspirauerit/ orando

Considera. xxix.

Adamus p̄ directōe cordis/ circa crudelitatem eoz que narrātur in scriptis verbis ex legendis sanctorum/ et alioz gestis/ siue illa sint miracula/ siue excellentis gratie merita/ que fauere vident christiane religioni/ et hominum proficere edificationi. Similiter quoq̄ circa indulgentiarum adeptionem per tales vel tales oratiōes/ utpote q̄ dixerint q̄ndes pater n̄r et aue maria corā imagine beate crucis. habebit mille dies/ vel. xx. an⁹

Reclinare cordis

Considera. xxx.

Ulet insup hec doctrina ap̄d quēlibet optantē bonū alicui/ cui tñ via nature succurrere n̄ p̄t/ vel p̄t distātiā locale/ vel insufficiētiā suā quacūq̄ alia vt toto corde dirigat ad deū et sc̄tos ei⁹ orō sua/ dicēdo dñe de⁹ me⁹ apud te est oē desideriū meū/ p̄ salute hui⁹ vel illi⁹ p̄sone. Et nihil aliōd mibi suppedit/ q̄ vt tuū implore pro ea auxiliū/ putet et ip̄loro. et toto corde affecto/ q̄ten⁹ tu p̄ temēp̄m/ aut certe p̄ angelos tuos sc̄tos/ vel saltē p̄ hoīes alios/ ad hmagis q̄ ego idoneos agere digneris circa talē vel talē p̄sonā/ q̄ sue salutis sūt. q̄ ego neq̄q̄ sufficō iplere docēdo/ monēdo/ hortādo/ corripēdo. Et aut alias p̄nt vncio ei⁹/ q̄ docet de oīb⁹/ inspirauerit/ orando

Considera.

Olet insup hec doctrina ap̄d quēlibet optantē bonū alicui/ cui tñ via nature succurrere n̄ p̄t/ vel p̄t distātiā locale/ vel insufficiētiā suā quacūq̄ alia vt toto corde dirigat ad deū et sc̄tos ei⁹ orō sua/ dicēdo dñe de⁹ me⁹ apud te est oē desideriū meū/ p̄ salute hui⁹ vel illi⁹ p̄sone. Et nihil aliōd mibi suppedit/ q̄ vt tuū implore pro ea auxiliū/ putet et ip̄loro. et toto corde affecto/ q̄ten⁹ tu p̄ temēp̄m/ aut certe p̄ angelos tuos sc̄tos/ vel saltē p̄ hoīes alios/ ad hmagis q̄ ego idoneos agere digneris circa talē vel talē p̄sonā/ q̄ sue salutis sūt. q̄ ego neq̄q̄ sufficō iplere docēdo/ monēdo/ hortādo/ corripēdo. Et aut alias p̄nt vncio ei⁹/ q̄ docet de oīb⁹/ inspirauerit/ orando

nos indulgentiarum. **S**imiliter etiam circa denunciationses futurorum per illos qui videntur deuoti et religiosi. **S**imiliter denique circa visionem quorundam somniatorum pro uiuandis mortuis/ ut quod videatur pater admonens et petens tot et tales missas aut elemosinas vel peregrinationes pro sua liberatione. **C**irca hec itaque et similia multum caute procedendum est/ et prouidendum ne apponatur firma vel pertinax credulitas propter erroris periculum/ neque etiam oportet huiusmodi omnino et pertinaciter dissentire/ nec etiam penitus contemnere et reprobare. **E**st igitur ambulandum in his via media et regia/ in qua diriguntur deuoto illa quam uocamus pietatem fidei/ cuius conditio est accepta/ re illa per modum cuiusdam probabilitatis et amoris/ que uidentur religionem christianam et dei dilectionem confouere/ vel ad ipsas incitare et accendere.

Considera. xxx.

Unde in predictis casibus et similibus potest homo amplecti talia et similia que inducta sunt/ non tanquam necessaria ad credendum vel operandum/ sed tanquam aliquid que possunt aliquid utilitatis afferre si recogitentur aut proficiantur. **E**xempli gratia. **S**i dicam quinquies orationem dominicam cum salutatione angelica/ coram imagine crucifixi/ possis sperare de diuina misericordia. **Q**uod si non tantas quantas ibi asseruntur saltem aliquas consequatur indulgentias/ deo indulgentiarum domino notitas. **S**imiliter si fecero quedam opera pia pro anima patris mei/ ex viso somnio/ non quasi obligatus sed pie admonitus. presumendum est quod utique melius agam uisioni satisfaciendo/ quam eam penitus contemnendo. **E**t ita consimiliter intelligendo propter cautelam maiorem de prenucciatione futurorum/ et de operatione miraculorum/ in quibus utique reuerentia diuine misericordie et potestati omnipotentis dei principaliter est exhibenda.

Curuntamen prelati et doctores debent vigilantiores et cautiores esse in premissis quam simplices/ ut prouideant ut talis pietas fidei si plus debito excesserit/ et non secundum scientiam/ uergat tandem in detrimentum fidei ac superstitionem intolerandam. **D**e

itaque potius in publicis predicacionibus exhortationibus talia restringere/ quam approbando dilatare. **T**um propter prouocacionem hominum ad superstitiones. **T**um quia sollemnis predicatio doctorum/ talibus simplicibus alias afferret fidem/ et augetet/ in his quibus uera sint et de necessitate credenda/ eo quod a tam magnis hec approbare quasi intellexerint. **T**um tertio quia satis suppetunt exempla pietatis fidei et religionis christiane in scripturis sacris et historiis auctenticis/ sine multiplicatione huiusmodi nouorum superfluatorum/ que nec solidum satis habent fundamentum cui possit sic cum talibus quis inniti/ quin immincat multiplicis casus periculum. cum de uia a principali fidei fundamento. **Q**uemadmodum uidemus in simili. in regionibus aliquibus. de censuris et legibus adinuertis circa particulares obseruantias. quandoque nec ad salutem necessarias/ quod uidelicet sepe preferuntur legibus dei et euangelicis/ immo et hoc ipsum manifeste uidemus in decretis et decretalibus. unde et seuerius punitur quandoque monachus sine cuculla incedens/ quam adulterium aut sacrilegium committens. **E**t grauius pleccitur agens contra unum papam decretum/ quam delinquens contra diuinum preceptum et euangelium. **I**uxta improprium christi ad phariseos. **I**rritum fecistis mandatum dei/ propter traditiones uestras

Considera. xxxi.

Consequenter in administratione spiritualium quorumcumque directio cordis uilis est et valde necessaria/ propter duo principaliter. **P**rimum est detestatio et ampliatio simonie facta per aliquos doctores iuris canonici. **A**terum est usus communissimus qui ad oppositum esse uidetur iurium canonicorum de simonia loquentium/ ita ut nisi reperiat existeret aliquis per directionem cordis/ uix inuenitur inter dispensantes vel suscipientes spiritualia qui tutus et purus esse uideatur. **Q**ua super re editus est tractatulus et inducta distinctio propter illos qui dicunt committi simoniam si dentur spiritualia intuitu vel interuentu alicuius commodi temporalis presertim resecuta

quod in se. **N**am oratio et boni uoluntatis...
 ratione atque cura sine in...
 et iudices sine in corripendo...
 lant et doctores. **Q**ues uis...
 soliamandue et repidanone...
 faciunt quod in se est

Conside. xxvii.

Nobilominus uas prelo...
 sua phideret homo...
 ut pbabili p...
 quod spectat p...
 naturale pcededi modum...
 dena. **E**t si sic...
 pulo dei...
 dei...
 si dicat cu...
 gere debem...
 eam...
 tros ad redirigamus.

Conside. xxviii.

Aliis in sup...
 bet optante bonu...
 nature succurrere...
 locale vel insufficien...
 toto corde dirigat ad...
 dicio dicit de me...
 meum p salute...
 aliud mihi...
 auxiliu...
 quere...
 os scias...
 ego idoneos...
 et talis...
 sufficio...
 corpiendo...
 docer de...
 inspirauerit...

Considera. xxxii.

Damus p...
 crudelitatem...
 scriptis...
 aliorum...
 excellens...
 denf...
 ficere...
 indulgentiarum...
 vel tales...
 pater n...
 crucis...
 habebit...

et aliorum spiritualem salutem. **E**tsi oppo-
nitur quod nullus potest appetere prelatu-
rae licite et minus illam querere hac ratione.
Quia ad officiandum debite in statu pre-
lature, necessaria est gratia dei, de qua non
potest certus quis esse, an habeat illam. **U**nde
datur ergo presumptionis esse ingerere se.
Respondemus quod fallit hec ratio quod magis ma-
gnorum sit doctorum. Quoniam ex simili-
tude argumentum quod homo non posset ap-
petere aut querere quod celebraret missam / vel
quod eucharistiam recipiat / quia prerequisite
quod homo sit in gratia alioquin iudicium si-
bi manducaret et biberet / quia indigne si-
ne gratia etc.

Consi. XXXVII.

Propter argumentum immedi-
ate motus et alia preacta, distin-
guendum est de certitudine pro-
ut in quodam tractatulo de pre-
paratione ad missam notatum est. Nam al-
ia est certitudo eidentie, sicut est in pri-
mis principiis et in rebus expertis. Alia est
certitudo moralis, et est que colligitur et tra-
ditur ex probabilibus coniecturis et signis.
Et talis requiritur et sufficit in casibus pre-
missis. Quia certitudine morali potest ho-
mo certus esse quod est in gratia aut sufficien-
ter dispositus ad celebrationem missae, quia
videlicet discutit diligenter conscientiam
suam nec est sibi conscius de peccato mor-
tali neque de quocumque alio canonico impe-
dimento. Similiter talis certitudo potest
esse in viro ecclesiastico volente curam si-
ue prelatuam videlicet quia non est con-
sciens sibi quin idoneus sit cum dei adiuto-
rio ad officium tale erequendum quantum hu-
mana sunt fragilitas que nihil perfectum
in homine saltem ex omni parte et beatum
iuxta commune proverbium admittit. **S**cimus
tamen procheckboxolor quod ipsa certitudo nibilo-
minus adhuc paucorum est / propterea di-
perunt sancti considerantes ea que ut in plu-
ribus accidunt quod videlicet in tali appetitu
et requisitione preessendi sit peccatum, quia
uis in casu possit esse ut deduximus etiam
meritum magnum.

Ecce patet ex premissis quod ad directionem
cordis proficit eruditio / ne per scrupulos

nimios et irrationabiles deiciatur sinistroz
sum nauis a sua rectitudine / vel p plus de-
bito relaxationem auertatur dextroz sum et
incadat in malum.

Finit.

Incipit tractatus

eiisdem de illuminatione cordis / siue de
vna preciosa margarita, enam de ipsa san-
cta **M**argarita.

Simile est regnum celorum ho-
mini negotiatori querenti bo-
nas margaritas. inuenta autem
vna preciosa margarita abiit
et vendidit omnia que habuit / et
emit eam. **M**atthei. xiiij. **U**na preciosa
margarita cui comparatur regnum celorum
est calculus ille candidus / in quo est nome-
nouum scriptum quod nemo nouit nisi qui ac-
cipit / quod beate margarete virgini et mar-
turi collatum est / secundum premissum christi in
Apocalypsi / quia fideliter vixit in manda-
tis domini, cuius hodie festiuitas celebra-
tur in edicula celle nostre / nomen illud no-
uum / ens simplicit / vel ens pur / vel ens vni-
uersaliter perfectus / vel ens quo maius ne-
quit intelligi / et tale solus deus / quo non est
maius nome sanctificandum in seculo. **D**ice-
te deo. **E**go sum qui sum. **E**ns si analo-
gice dicatur de deo et de creatura / dum simpli-
citer se ponitur stat pro solo deo secundum regulam
aristotelis quod analogum se positum stat pro suo
principali significato. **E**t recte sic dicitur que
ad modum actus semper prior est potentia / et perfe-
ctum plus quam imperfectum. **E**ns quod est deus
non plene cognoscitur ab alio quam ab illo qui ac-
cipit dum vicerit / et dux victor deduxerit eum
in excelsa / quando et vbi videbitur deus sicut
est. **N**ihilominus hic in via comunicatur eius
cognitio imperfecta multis modis. **S**ed
incomprehensibilis est sibi soli. **E**ns potest
vniuocacione perfecta sicut nec ens dicitur vni-
uocacione perfecta de accidente et substantia
quia non secundum eandem perfectionem / nec secundum
ordinem eundem licet ratio nominis sit eadem
scilicet res positiva / quecumque et qualiscun-
que sit illa supra quam primus fundatur prin-
cipium complexum / scilicet quodlibet est vel non est. **A**c p inde

Conside. xxxv.

Conside. xxxv.